KESKI-SUOMEN LIITTO
Regional Council of Central Finland

valtiovarainministerio@vm.fi

31.03.2014
KSL/29/05.00.12/2014

Viite: Maakuntahallitus 28.3.2014
Lausuntopyyntönne 4.2.2014

LAUSUNTO: SELVITYSMIEHEN LUONNOS HALLITUKSEN ESITYKSEKSI VALTIONOSUUSJÄRJESTELMÄN UUDISTAMISESTA

Valtionosuusjärjestelmän uudistusehdotus vaikuttaa lähtökohtaisesti oikeansuuntaiselta ja nykyjärjestelmää selkeämmältä. Laskentatekijöiden läpinäkyvyys ja helppo saatavuus sekä kuntien ja valtion kustannustenjaon nykyistä tiheämpi tarkistusväli ovat myönteisiä uudistuksia. Keski-Suomen liitto kannattaa esitettyä vähintään viiden vuoden siirtymäaikaa. Erityisesti merkittäviä valtionosuusmenetyksiä kärsiville kunnille tulee antaa aikaa sopeuttaa toimintaansa. Myös samanaikaiset valtionosuusleikkaukset puoltavat pitkää siirtymäaikaa.

Kokonaisuutena ehdotetut valtionosuusjärjestelmän muutokset ovat merkittäviä, ja aiheuttavat osassa kuntia suuria taloudellisia haasteita kuntalaisten palveluiden ylläpitämiseksi. Keski-Suomen liiton näkemyksen mukaan näin merkittävä muutos edellyttää selkeitä perusteluja tehdyille linjauksille ja valinnoille.

Ikärakennekriteerin selkeyttäminen ja eri-ikäisistä aiheutuvien ikäsidonnaisten kustannusten huomioiminen on lähtökohtaisesti hyvä asia. Muutokset ikäryhmien hinnoissa ovat kuitenkin suuria lasten ja nuorten painoarvon kasvaessa huomattavasti suhteessa ikääntyneisiin. Erityisesti lisäperusteluja edellyttää 13-15-vuotiaiden painoarvo suhteessa yli 84-vuotiaiden painoarvoon. Keski-Suomen liitto on huolissaan siitä, miten vanhusväestön painotuksen merkittävä lasku vaikuttaa vanhuspalveluiden turvaamiseen ikääntyneissä kunnissa.

Sairastavuuden painoarvon nostaminen on kustannusnäkökulmasta perusteltua. Myös sairastavuuskriteerin laajentaminen koskemaan työkyvyttömyyden lisäksi tiettyjä KELA:n erityiskorvattavia kansantauteja on myönteinen uudistus. Käytössä olevien tietojen pohjalta on kuitenkin vaikea arvioida, kuvaako kriteeri kuntien sairastavuutta riittävän kattavasti.

Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhtenä tavoitteena on ollut kannustavuuden lisääminen, jolla on perusteltu tiettyjä uudistuksessa tehtyjä valintoja. Kannustavuutta kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen ei ole kuitenkaan sisällytetty ehdotettuun sairastavuuskriteeriin. Keski-Suomen liitto pitää tärkeänä kannustavuuden huomioimista ja kuntien palkitsemista tavoitteellisesta ennaltaehkäisevästä työstä, jota voidaan seurata ja arvioida useamman vuoden ajalta.

Keski-Suomen liitto ehdottaa muutoksia verotulon tasausjärjestelmään, erityisesti tasauslisän ja -vähennyksen rajoihin. Verotulon tasauksen uudistaminen vaikuttaa merkittävästi valtionosuuksien jakaantumiseen kuntien välillä. Uudistus ehdotetaan rahoitettavaksi nostamalla kuntien omarahoitusosuutta (134 euroa asukasta kohden). Tämän myötä tasausuudistuksen tuoma hyöty häviää useissa kunnissa. Lisäksi tasauslisän rajaa ehdotetaan laskettavan 100 %:sta 80 %:iin. Tätä ns. 20 %:n omavastuuta perustellaan kannustimena aktiiviseen elinkeinopolitiikkaan. Ehdotuksessa ei kuitenkaan perustella, miksi tasauslisän raja on asetettu juuri 80 %:n tasolle. Nostamalla tasauslisän raja 85 %:iin ja samalla vähennystä maksavien kuntien maksuosuus 30 %:sta 35 %:iin (+ luonnollinen logaritmi %-osuudeksi muutettuna) voitaisiin parantaa erityisesti matalan verotulotason kuntien asemaa heikentämättä kuitenkaan kohtuuttomasti vähennystä maksavien kuntien asemaa. Tällöin myöskään omarahoituksen asukaskohtainen nosto ei veisi verotulon tasauksesta saatavaa hyötyä kokonaan. Tasaukseen sisältyvä kannustavuus on lähtökohtaisesti hyvä asia, mikä voitaisiin saavuttaa edelleen, vaikka tasauslisän rajaa nostettaisiin. Keski-Suomen liiton näkemyksen mukaan tämä muutos tekisi verotulon tasausuudistuksesta oikeudenmukaisemman koko maassa.

Keski-Suomen liitto ei pidä hyvänä ratkaisuna sitä, että ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirtäminen valtiolle toteutetaan osittain kuntien peruspalvelujen valtionosuutta pienentämällä, jolloin peruspalvelujen valtionosuusprosentti alenee. Vähennys pitäisi kohdentaa kokonaisuudessaan opetus- ja kulttuuriministeriön osuuteen.

KESKI-SUOMEN LIITTO
Maakuntahallitus

Anita Mikkonen
maakuntajohtaja

Pirjo Ahola
maakuntahallituksen sihteeri

Lausuntoluonnoksen on valmistellut maakuntasuunnittelija Kirsi Mukkala